

Dagens frågor

Västtysklands presidentval

När detta läses skall en ny president i Västtyskland ha utsetts. Intresset för valet har i västvärlden varit ganska ringa. Presidenten har en statschefs, inte en regeringschefs befogenheter. Till president behöver man i Västtyskland mindre en man med utpräglade politiska egenskaper än någon som kan samlas och representera.

Att valet skall ske i Berlin är ej föreskrivet i lag. Det har i stället blivit en trossak. Genom att förrätta valet i den fria sektorn av Berlin vill västtyskarna demonstrera att de vidhåller, att Berlin är det förenade tyska rikets huvudstad. I politiken tvingas man ofta att uppehålla fiktioner. Ingen västtysk politiker vågar träda fram och säga att han inte tror på en återförening av de två tyska rikena. I själva verket torde det vara svårt att driva upp någon, som menar att han skall få uppleva denna. Kriget resulterade i ett delat Tyskland. Ett sådant kommer att förbli länge än.

Kriget resulterade också i ett delat Berlin. I början var delningen endast administrativ. Sovjetunionen skötte sin del, de tre makterna USA, Storbritannien och Frankrike sina. Sedan de senare slagit samman sina delar talar man om Östberlin respektive Västberlin. Från Chrustjovs tid är delningen även till det yttre definitiv. Allt för många östtyskar sökte sig över Berlin till västvärlden, visserligen som flyktingar, men fria. Denna revolt mot det andliga, för att inte tala om det administrativa och ekonomiska tvånget i ett kommunistiskt land demonstrerade vad alla visste, det i längden outhärdliga i att leva under en kommunistisk diktatur. Man bör därvid minnas, att denna var värre för tio år sedan än nu och ännu värre under Stalinepoken. Men i princip har den alltid varit densamma. Som ett monument över tvång och ofrihet delar den förhatliga muren Berlin i två delar.

Att västtyskarna har rätt att välja sin president i den fria delen av Berlin är otvivelaktigt. Alla hotelser från Moskva, direkt eller genom hr Ulbrichts mun, ändras ingenting i detta. Likafullt kan det diskuteras om det är nödvändigt. Symbolvärdet synes ej vara alltför stort. Den president, som väljes där, är trots allt endast Västtysklands. Skulle ett underverk inträffa och de två rikshalvorna kunna förenas, måste han omedelbart avgå för att även den östra delens befolkning skulle få vara med att välja landets statschef. En situation där han obehindrat kunde sitta kvar vore endast den, om återföreningen skedde med våld. Den eventualiteten hoppas vi slippa se och behöver ej taga med i räkningen.

Varje påpekande av Berlins möjliga ställning som rikshuvudstad är tydligen irriterande för ryssarna. Deras strategiska gräns går utmed Östtysklands västgräns. De vill ej bli påmint om någonting som skulle kunna rubba denna. Ty det enda som skulle kunna åstadkomma en ändring vore att kommunistregimen i Moskva försvagades och att nya män där trädde till, som vore villiga att tala om folkens självbestämmanderätt och annat som ligger i begreppet demokrati. Man kan ej begära, att de nu styrande skall acceptera eller ens vilja tänka på möjligheten av något sådant.

Därför vore det förmodligen klokt, om västtyskarna en tid framåt ej alltför envist insisterade på att hålla sig till alla sina rättigheter i Västberlin. Man behöver ej avstå från dem, endast avstå från att ibland utnyttja dem. Har man avsikten, som är högst vällovlig, att reta de östtyska kommunistledarna, kan detta förslagsvis ske genom att någon gång förlägga valet av president till en annan traditionsrik ort, till den gamla kejsarstaden Frankfurt am Main, där habsburgarna kröntes.

Efter Bologna

Den kommunistiska världskongress, som planerats till Moskva i maj i år, förefaller ej att vara särskilt populär inom kommuniströrelsen. Det har framgått, att av de ca 90 partier som finns och av vilka ca 60 är prosovjetiskt orienterade, är majoriteten kritisk mot den nya Bresjnevdoktrinen. Denna går som bekant ut på att kommuniststyrda stater har viss begränsad suveränitet. Hur denna doktrin tar sig uttryck i praktiken blev demonstrerat i Tjeckoslovakien. Dess teori framlades vid den V. partikongressen i Warszawa i november förra året.

På det italienska kommunistpartiets XII. kongress i Bologna i år förekom en debatt, som måste ha gjort ett ytterst otillfredsställande intryck i Moskva. Det italienska kommunistpartiet är det största i Europa. I senaste val tog detta parti ungefär en tredjedel av rösterna. Dessutom har partiet en intelligent ledning, som aspirerar på att få utforma sin egen ideologi, något som just nu går stick i stäv mot Moskvas önskemål.

Ledaren för den sovjetryska partidelegationen till kongressen i Bologna, Ponomarev, såg sig flera gånger tvungen att lämna salen under den debatt, då Warszawapaktens ockupation av Tjeckoslovakien kom på tal. Han kunde ej stillatigande åhöra kritik mot Sovjetunionen, och sådan förekom alltså. Hans eget anförande med försvar för sovjetpartiets politik mottogs kallt. Den resolution, som antogs, innehåller kritik mot både invasionen och mot Bresjnevdoktrinen. Pravda, som lämnat ett reportage från Bologna, hade censurerat bort allt som kunde vara stötande för den sovjetryska läsekretsen. Något melankoliskt konstaterade man att "enigheten bevarades", men detta var ej något särskilt gott utbyte för Sovjetunionen.

Moskvakongressen i maj har planerats länge. Man hörde först talas om den 1963, efter brytningen mellan de sovjetryska och

kinesiska partierna. Meningen var då att kongressen skulle fördöma det kinesiska partiets politik och därmed stoppa maoismens utbredning. Men detta visade sig vara omöjligt. Först på våren 1968 i Budapest, då Sovjetunionen klargjorde sin villighet att avstå från den stora brytningen med Peking, började möjligheten att alls få kongressen organiserad att ljusna.

Trots detta kommer kongressen att bli synnerligen viktig för Moskva. Bakgrunden blir Bresjnevdoktrinen. Invasionen i Tjeckoslovakien skedde ej som i Ungern enbart med sovjetiska styrkor utan med Warszawapaktens. Därmed demonstrerades den militärpolitiska konsolidering, som pågår, med ledningen koncentrerad till Moskva. En liknande konsolidering tycks försiggå på det ekonomiska området, inom Komekon, också där under skärpt rysk ledning. Det är tydligt att om man skall lyckas, blir det nödvändigt att också skärpa ledningen inom den kommunistiska världsrörelsen.

En gång hade det sovjetiska kommunistpartiet den självklara förstarangställningen inom all världens kommunistpartier. Denna av ingen bestridda placering raserades med Stalinmyten. Den måste nu åter mödosamt byggas upp, och vad man hoppas är att i Moskva i maj skall kronan sättas på verket.

I Bologna gick rykten, att i Moskva kommer att forceras fram ett beslut att bilda en ny världskommunistisk organisation, ett nytt Komintern. Komintern, som hade disciplinär makt över andra partiledningar, upplöstes 1943 av Stalin. Det förefaller högst osannolikt, att kommunistpartierna i allmänhet skulle gå med på att på nytt underkasta sig ett sådant organ. Härtill kommer, att Gomulkas namn nämndes som Sovjetunionens kandidat till posten som generalsekreterare i detta nya Komintern. Självbevarelsedriften inom partiledningarna måste dock vara så stor, att de aldrig kommer att acceptera honom.

Amerikansk eller europeisk utmaning?

I hela Europa och inte minst i vårt land har man snabbt accepterat teserna i Jean-Jaques Schreibers bok "Den amerikanska utmaningen". Utgångspunkten är som bekant USA:s insats i återuppbyggnaden av Europa efter andra världskriget. De amerikanska investeringarna omfattar totalt 14 miljarder dollar, av vilka 10 investerats de senaste 10 åren. Det påpekas samtidigt, att praktiskt taget inget europeiskt kapital investerats i USA och påstås, att Europa följaktligen riskerar att helt hamna under amerikansk kontroll.

Mot detta resonemang vänder sig den danske ekonomen, professor *Max Kjaer-Hansen*, i en artikel i vad som snabbt blivit en av Danmarks ledande politiska tidskrifter, den relativt nystartade konservativa *Reflex*. Kjaer-Hansen förundrar sig över att inte fler ekonomer kritiserat Servan-Schreibers högst individuella och särpräglade värderingar. Han börjar med att analysera arten och betydelsen av USAs ekonomiska insats i Europa. Efter första världskriget fick de besegrade makterna i Europa ingen ekonomisk hjälp; kriget hade gjort slut på Frankrikes och Englands reserver och USA isolerade sig. Resultatet blev arbetslöshet och ekonomisk stagnation, vilket i sin tur lade grundvalen för de diktaturer, som sedan störtade Europa in i andra världskriget. Efter detta var Europa ännu mer ödelagt än efter första, men USA trädde till och bistod med det kapital, som erfordrades för att på nytt få igång näringslivet. Från något annat håll fanns överhuvud inget kapital att hämta, och Kjaer-Hansen ifrågasätter, om dagens livskraftiga Europa hade existerat utan den amerikanska hjälpen. Denna bör alltså i första rummet uppfattas som ett bistånd, inte som en utmaning.

Den andra punkten, som Kjaer-Hansen diskuterar är grundvalen för det amerikans-

ka ekonomiska ledarskapet. Servan-Schreiber och hans anhängare skjuter vissa tekniska förhållanden i förgrunden, nämligen modern marknadsföring och utnyttjandet av forskningen i produktions- och försäljningsarbetet. Kjaer-Hansen bejakar dessa faktorerens betydelse för den amerikanska expansionen men understryker, att de först kan utnyttjas, när näringslivet fått en stordriftsmässig organisation. Stordriften förutsätter att det finns köpkraft — välstånd. Därför finns det en nära förbindelse mellan den starkt räntabla och konkurrensmässigt överlägsna storindustriella produktionsformen och utvecklingen av den sk sociala revolutionen, d v s de olika ländernas omvandling till välståndssamhällen. Genomförandet av den sociala revolutionen och etablerandet av stordriften går hand i hand. USA fick uppleva det ekonomiska undret på 1920-talet och i Norden har vi upplevt detsamma efter andra världskriget, då realinkomsten för människorna mera än fördubblades. I Tyskland och Italien, dit den amerikanska kapitalinsatsen koncentrerats, har utvecklingen varit ännu snabbare. Konklusionen blir alltså den, att den amerikanska kapitalinsatsen varit förutsättningen för den sociala revolutionen i dessa länder och det som gjort det möjligt för Tyskland och Italien att i ekonomiskt hänseende placera sig före både England och Frankrike. Stordriften har slagit igenom men behöver för att kunna byggas ut ytterligare ännu mera kapital, något som Europa inte i dag kan åstadkomma på egen hand. USA har hittills levererat kapitalet "både till fördel för Västeuropa, USA självt och världsekonomin".

Professor Kjaer-Hanses synpunkter är inte särskilt revolutionerande. Det förvånande är att de så ofta glöms bort i den allmänna debatten. Han har lugnt och sakligt påpekat, att mottagarna av kapital för produktiv utveckling har praktiskt taget al-

la fördelar gentemot kreditorerna. Dessa får endast ränteinkomster av investeringarna, medan mottagarna får både sitt näringsliv utbyggt och dessutom ensamma tillgång till löne- och arbetsintäkterna, vilka många gånger om överstiger räntan av det investerade kapitalet. Med amerikanskt bistånd har Västeuropa, som för 25 år sedan var i det närmast helt ödelagt, genomgått en förvandling till ett snabbt stigande välstånd av tidigare okänd omfattning. Möjligheten finns för att ett ekonomiskt integrerat Västeuropa snart skall kunna återvinna något av sin förlorade position och bli en betydande konkurrent och partner inte bara i förhållande till USA utan också andra handelsblock på världsmarknaden. Vem blir egentligen beroende av vem? Vad Servan-Schreiber agitatoriskt kallar den amerikanska utmaningen kan mycket väl i stället visa sig bli en europeisk utmaning — tack vare det amerikanska biståndet!

Författningsändringen i hamn

Den 12 februari var det historiska datum, då tvåkammerssystemet definitivt avskaffades i vårt land. De som efter förra årets socialdemokratiska valframgång spekulerade i att regeringen inte skulle fullfölja författningskompromissen fick alltså inte se sina pessimistiska — eller optimistiska — förutsägelser infriade. I stort sett höll disciplinen i de olika partierna, även om entusiasmen för reformens genomförande var påfallande liten på de flesta håll. Detta har nu förvisso varit förhållandet vid de flesta författningsändringar i vår historia. Ingen trodde väl 1809 att den kompromissprodukt, som regeringsformen utgjorde, skulle överleva så länge, att den blev världens näst äldsta skrivna författning. Något annorlunda var emellertid situationen 1866, då beslutet fattades om tvåkammarriksdagens tillkomst. Det var en reform, som av fler-

talet hälsades med uppenbar tillfredsställelse. Den framgick som ett resultat av de meningsbrytningar, som med olika intensitet hade kommit att prägla den politiska debatten under det närmast föregående halvseklet.

Men också 1866 års reform var i mångt och mycket en kompromissprodukt. Några klart markerade synpunkter låg bakom Louis de Geers uppdelning av den nya riksdagen på två kamrar. Tvåkamarsystemet skulle verka som en återhållande faktor och utgöra en garanti för kontinuiteten i politiken. Det var också ett sätt att slå vakt om maktodelningsprincipen. Kamrarna skulle följaktligen vara helt likställda. I den PM, där de Geer utvecklade de huvudlinjer, som borde följas vid författningsreformen, yttrade han bl a: "Ett tvåkamarsystem torde . . . vara lämpligast för att förekomma ensidiga och förhastade beslut, men båda kamrarna böra utgå ifrån folket i dess helhet och ej från så beskaffade olika valkorporationer, att den ena representerar det högre och den andra det lägre i samhället, varigenom blott utbrott av samhällets farligaste inre strid framkallas." En karaktärskillnad mellan kamrarna skulle främst åstadkommas genom indirekta val till den ena kammaren och förstärkas av restriktiva valbarhetsvillkor.

Karaktärskillnaden mellan kamrarna var från början iögonfallande. Första kammaren kom att bli säte och stämma för de större jordägarna och den högre ämbetsmannavärlden, medan andra kammaren dominerades av i första hand bönderna men även städernas medelklass. De Geers reform var sålunda inte någon demokratisk reform i modern mening, vilket var helt naturligt med tanke på att någon demokratisk opinion inte existerade vid denna tidpunkt. Successivt ägde emellertid en demokratisering rum av andra kammaren. I takt med den ekonomiska utvecklingen nådde allt fler

upp till den inkomst på 800 kr om året, som krävdes för rätt att delta i andra kammarvalen. För första kammaren skedde inte någon motsvarande automatisk demokratisering och karaktärsskillnaden mellan kamrarna snarare ökade än minskade.

Efter den första stora rösträttsreformen, som genomfördes av högerministären Lindman 1907—1909, försvagades motsättningarna mellan kamrarna men upplöstes inte förrän i samband med författningsreformen 1918—1921. Sedan de särskilda valbarhetsvillkoren för första kammarens ledamöter eliminerades 1933, har det på många håll ansetts, att någon egentlig karaktärsskillnad inte längre funnits mellan kamrarna, även om mandatperioden för första kammaren varit längre och förnyelsen successiv.

I ett principiellt upplagt anförande diskuterade moderata samlingspartiets gruppledare i första kammaren, *Ivar Virgin*, om inte första kammaren haft någon positiv betydelse även efter demokratiens genombrott. Han kunde därvidlag stödja sig på den statsvetenskapliga forskningen, som givit belägg för att det faktiskt funnits betydande positiva värden i tvåkammerssystemet. Särskilt bör uppmärksamheten fästas vid dubbelbehandlingen. Första kammaren har relativt sett i större utsträckning än medkammaren ägnat sig åt en omsorgsfull sakbehandling av frågorna, vilket inte sällan utgjort en garanti mot förhastade och dåligt underbyggda beslut. Genom att kamrarna haft lika stor del i utskottsarbetet oberoende av ledamotsantalet har första kammaren fått kompensation för den numerära underlägsenheten vid de gemensamma omröstningarna. Ordförandeposterna i utskotten har under perioden 1922—1965 företrädesvis rekryterats från första kammaren. Genom den längre mandatperioden har första kammarledamöterna vidare ibland givit prov på ett större oberoende. Särskilt under

andra världskriget var första kammaren i högre grad än den andra forum för en fri kritik av samlingsregeringen och de olika partiledningarna. Däremot bör det observeras, att inslaget av sk rikskandidater i första kammaren successivt minskat, likaså att andelen "kommunalpolitiker" under hela tiden varit högre i andra kammaren än i första, vilket måhända förvånar med tanke på valsättet till första kammaren.

Tvåkammerssystemet har emellertid komplicerat den parlamentariska funktionen. I fördemokratisk tid kunde motståndarna till reformer använda första kammaren som ett bålverk och på senare tid har tvåkammerssystemet utgjort en garanti för fortsatt socialdemokratiskt maktinnehav. Utslag i andrakammarvalen har inte lett till den regeringsväxling, som ansetts naturlig av dem som hävdade meningen, att väljarna vid ett och samma valtillfälle skall avgöra hela riksdagens sammansättning.

Omvandlingen av tvåkammerssystemet måste alltså ses som ett led i den utveckling gentemot ett erkännande av den parlamentariska principen, som successivt ägt rum under ett och ett halvt sekel. Men sista ordet är säkerligen inte sagt ännu. Det är betecknande, att såväl Yngve Holmberg som senast Gunnar Hedlund uttalat sig positivt för ett införande av majoritetsval i enmansvalkretsar, en tanke som för övrigt torde ha stöd också bland många socialdemokrater. Ty det ligger något groteskt i att samtidigt som man vill ha till stånd en renodling av den parlamentariska principen — en klarare och mera bestämd distinktion mellan regering och opposition och möjlighet till en regeringsväxling vid varje valtillfälle — inför ett valsystem som med sin långt drivna proportionalitet sannolikt kommer att skapa en ännu större förvirring i politiken än tidigare. Majoritetsvalets anhängare har uppenbarligen börjat sätta sig i marsch. Först

när de nått sitt syfte kommer parlamentarismen i dess vidaste bemärkelse att kunna fungera. Inte minst de borgerligt sinnade bör hälsa en sådan utveckling med tillfredsställelsen, då därigenom skulle tvingas fram ett enda stort borgerligt parti.

SECO

Skolungdomarnas centralorganisation, SECO, har åter varit samlad till s k elevriksdag, den stormigaste i den unga organisationens tillvaro hittills. En viss form av politisering har alltid i större eller mindre utsträckning utmärkt organisationen, låt vara att dess omkring 300 000 medlemmar — från 13-åriga elever på grundskolans högstadium och uppåt — sannolikt sällan varit medvetna därom. Från de politiska ungdomsförbundens sida har det varit eftertraktansvärt att få så stark kontroll som möjligt över SECOs centrala ledning. Det har gjort det möjligt att erhålla formellt "facklig" sanktion för olika åtgärder, som legat de politiska ungdomsorganisationerna varmt om hjärtat.

I början på 1960-talet var det företrädesvis konservativa och liberala falanger, som tävlade om makt och inflytande. Sedan socialdemokraterna successivt utökat sin skolungdomsverksamhet har också de på allvar kommit in i bilden. Årets elevriksdag innebar en triumf för den nyvänster, som antingen utgör en integrerande del av det kommunistiska ungdomsförbundet eller också står denna nära. Med knapp majoritet segrade dess ordförandekandidat, som genast efterlyste en högre grad av "politisering", samtidigt som elevriksdagen paradoxalt nog uttalat sig för att organisationen skall ägna sig åt fackliga uppgifter. Stadgeändringar antogs också, som gick i enlighet med nyvänsterns riktlinjer, dvs den representativa demokratien avvisas. I viktigare frågor skall beslut fattas av s k all-

männa möten vid skolorna. En liten men aktiv vänsterfalang får alltså ökade möjligheter till kupper av olika slag, eftersom erfarenheten visat, att den stora gruppen skolelever lika litet som medborgarna i gemen kan förmås att ständigt engagera sig i alla frågor utan gärna nöjer sig med att utse representanter, som de har förtroende för att föra deras talan. Som kronan på verket kom så ett beslut om att höstens SECO-insamling, den s k Operation Dagsverke, skall gå till den afrikanska gerillaorganisationen Frelimo i Mocambique.

Tyvärre var väl de unga delegaterna inte medvetna om att upprorsrörelser i det portugisiska Afrika ofta lever ett liv som dagsländan. Under åren 1961—1964 inträffade ett motsvarande uppror i Angola. Det uppfattades allmänt på vänsterhåll i Sverige som något som borde stödjas. Få visste att det egentligen låg religiösa motiv bakom upproret — protestanter mot katoliker. Sedan portugiserna ökat sin militärinsats och dessutom beväpnat de stammar som så önskade, utslöcknade i stort upprorsgnistan. Därefter har portugiserna kraftigt ökat sina investeringar i Angola, skolväsendet och socialvården har ryckts upp, och främmande kapital har i stor utsträckning strömmat till. I dag är Angola ett så gott som fullständigt pacificerat land och därtill ett av de ekonomiskt mest utvecklade länderna i Afrika. Vad som skett i Angola, kan mycket väl också hända i Mocambique. Det hade legat betydligt närmare till hands för SECO att engagera sig i en insamling för att höja läskunnigheten i Tanzania eller Tunisien, två andra projekt som stod till buds. Men dessa var sannolikt inte lika "revolutionärt romantiska".

Det skulle inte förvåna, om årets elevriksdag innebär början till slutet för SECO. För några år sedan ledde frågan om studielönen till att vissa distrikt i protest mot centralorganisationens vänsterinfluerade linje

bröt sig ur denna. Orsakerna till utbrytningar torde nu vara mångdubbelt starkare än tidigare. Majoriteten av skolungdomarna är förvisso varken kommunister eller socialister, något som bl a provvalen i skolorna utvisat. Det finns helt säkert ett behov för en central organisation för att tillvarata vissa intressen för skolungdomarna. Politisering har tyvärr från början satt sin prägel på verksamheten och är tydligen oundviklig. Just därför borde de demokratiska skolungdomsorganisationerna kunna komma överens om spelreglerna och där efter vidtaga en reorganisering av SECO.

Pudeln kärna

Var och en som haft lyckan att äga en pudel vet, att på ingen älskligare varelse kan människan slösa sin tillgivenhet. Inga bruna ögon blickar trognare än en pudels, ingen smekning kan mildare väcka en sovande på morgonen än pudeln försiktiga slickande. Klok som en pudel, heter det, och detta är naturligtvis riktigt, även om det teoretiskt kan finnas andra hundar som är lika kloka. Men det är knappast troligt att det finns andra som är lika oemotståndliga.

Därför var det, förlåt uttrycket, djävulskt utstuderat av Mefistofeles att göra om sig till pudel, då han ville nästla sig in hos Faust. Dit kunde han nämligen komma endast genom att bli inbjuden. Som pudel, svansande kring Fausts fötter, var han oemotståndlig, och Faust lät honom mycket riktigt följa med hem. Där återtog Mefistofeles efter en del trolleri sin mänskliga skepnad, och pudeln stod fadder till ett bevingat ord: Detta var alltså pudeln kärna!

Denna historiska pudel har på sistone gjort ännu en insats i kulturlivet. På Deutsches Theater i Östberlin gavs i höstas Faust, och föreställningen fick goda recensioner. Men partifolket blev snart betänksamt. Publiken befanns applådera på fel ställen.

När Faust kommit hem håller han en av sina filosofiska monologer, naturligt nog riktad till pudeln, som kan väntas förstå den:

*Wir sind gewohnt, dass die Menschen
verhöhnern,
Was sie nicht verstehn,
Dass sie vor dem Guten und Schönen,
Das ihnen oft beschwerlich ist, murren;
Will es der Hund wie sie beknurren?*

Detta fann publiken direkt applicerbart på det kommunistiska partiet. Vilka kan mer än dess ledare förhåna vad de ej förstår eller knorra över vad som är gott och vackert? Så menade man i varje fall i Östtyskland. Där bör man veta det.

Partiet lät ändra, inte på Goethe som befinner sig utom räckhåll, men på föreställningen. Sådana repliker som hade befunnits ge icke önskvärda associationer ströks bort. Samtidigt tog man upp en diskussion i Verband der Theaterschaffenden der DDR. Vad man framför allt kritiserade var, att medan föreställningen riktigt byggts kring Faust, hade denne gjorts till en orolig, sökande människa. Detta var fel, sade en biträdande kulturminister: Faust var i själva verket en stridande karaktär, ej en lärd i studérkammaren, söndersliten av inre tvivel. Faust var en revolutionär men ingen individualist. Framför allt var han aldrig besatt av den förtvivlan, som gripit många intellektuella i väster inför tidens händelser. ”En sådan inställning kan ej vara giltig för vårt samhälle eller för vår syn på Faustgestalten.”

Detta var alltså pudeln kärna. Att Faust var intellektuell kunde ej förnekas. Allt för många intellektuella är emellertid kritiska mot det system under vilket de tvingas leva. Mer än så, de är förtvivlade. De söker i Fausts inre uppror och oro — som finns där, kommunistpartiet får säga vad det vill — en tolkning av sin egen situation. Enkelt

uttryckt: de tänker själva. De är individualister.

Det är tydligt att Faust måste förbättras. Han borde sättas i kommunistisk skola. Hr Ulbricht förutsåg detta redan för flera år sedan, i ett tal 1962. "Två hundra år efter Goethes bortgång började arbetare och bönder, hantverkare, tjänstemän, vetenskapsmän och tekniker — det arbetande folket i DDR — att med sin kamp för fred och

socialism skriva en tredje del av Faust, en del som ej kunde skrivas under ett kapitalistiskt system."

Kan man undra över att publiken i Östberlin jublade över Mefistofeles ord till den besökande studenten:

*Mit Worten lässt sich trefflich streiten,
Mit Worten ein System bereiten.*

SVENSK UTRIKESPOLITIK

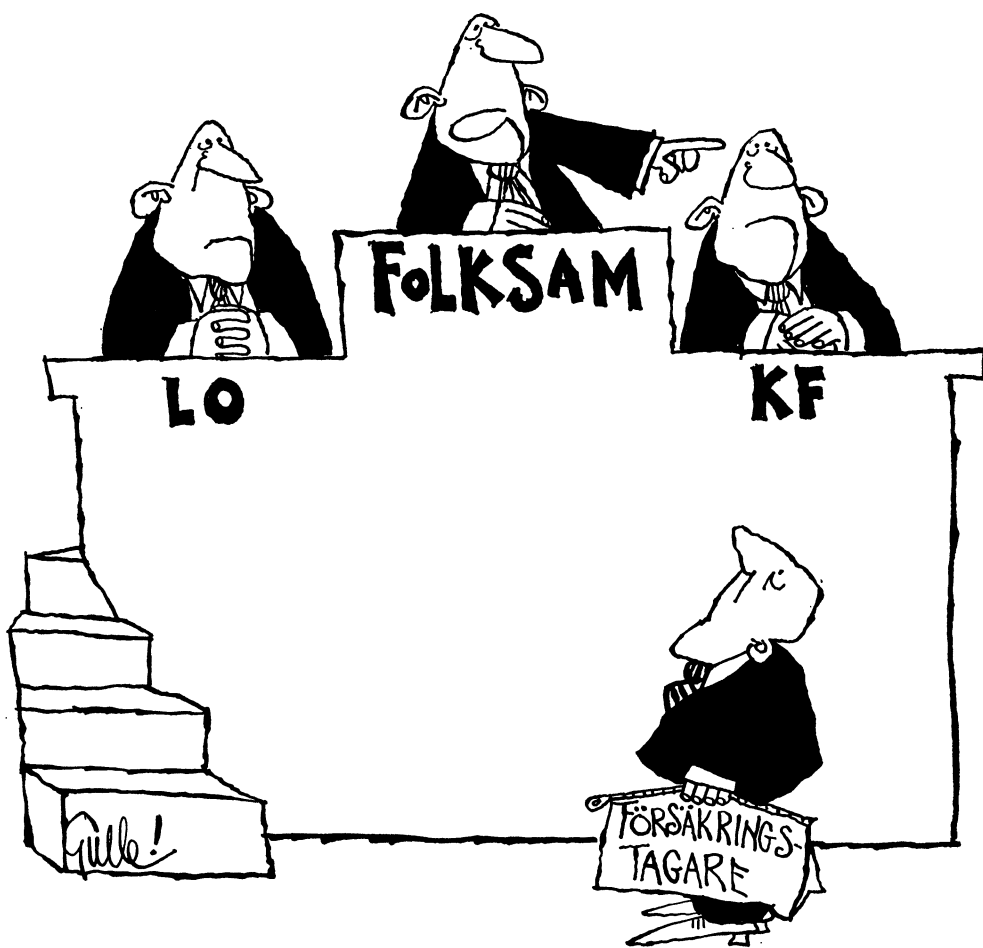

Misstag i inrikespolitiken kunna i allmänhet med större eller mindre kostnad rättas till; i utrikespolitiken kunna följderna av en dags missgrepp belasta en nations framtid för decennier och generationer. En verklig svensk utrikespolitik blir egentligen möjlig först sedan opinionen på detta område mognat.

Rütger Essén i Svensk Tidskrift 1929

UT, MÄNNISKA! DETTA ÄR EN
DEMOKRATISK BOLAGSSTÄMMA!!

”Folksamdemokrati”